

VPLIV SLOVNIC SLOVENSKEGA JEZIKA NA SODOBNE PREVODE SVETEGA PISMA V SLOVENŠČINO

Nina Ditmajer
Slovenska Bistrica

UDK 81'25:27-23=163.6:811.163.6'36"1916/1934"

V prispevku so obravnavane vidnejše jezikovne značilnosti sodobnih prevodov *Svetega pisma* v slovenščino. Opozorjeno je predvsem na jezikovne spremembe, ki se kažejo med Chráskovim prevodom (1914) in t. i. mariborskim *Svetim pismom* (1925). Prispevek se podrobneje posveča obema izdajama Breznikove slovnice (1916, 1934), saj vsebujeta veliko primerov iz svetopisemskih besedil, kasnejše slovnice pa jih ne vključujejo več. Za sodobne prevode je značilno postopno opuščanje tradicionalnih slovnčnih in literarnih oblik, vendar je v zadnjih dveh prevodih (SSP, JB) opazno njihovo ponovno uvajanje v besedilo.

Sveto pismo, slovnica, slovenski knjižni jezik, Anton Breznik, Jože Toporišič

The article deals with prominent language features of modern translations of the Bible into Slovene. It focuses primarily on the linguistic changes appearing in the Chráska translation (1914) and the »Maribor Bible« (1925). There is a more specific focus on the two editions of Breznik's grammar (1916, 1934), because they contain many examples from biblical texts, whereas later grammars no longer do so. Modern translations are characterized by the progressive abandonment of traditional grammar and literary forms, but in the last two versions of translations (SSP, JB) their re-introduction into the text is noticeable.

the *Bible*, grammar, Slovene standard language, Anton Breznik, Jože Toporišič

1 Uvod

Slovenski prevodi *Svetega pisma* že v 19. stoletju niso več krojili slovenske jezikovne norme. Pod vplivom takratnih slovenskih slovníčarjev so začeli prevajalci druge polovice 19. stoletja ponovno odkrivati slovenske arhaične in etimološke glagolske oblike, ki so se ohranile vse do Chráskovega prevoda na začetku 20. stoletja. Z nastopom slovníčarja Antona Breznika se je v slovenskem jezikoslovju pričelo novo obdobje, prav tako pa se je v sodobnih prevodih *Svetega pisma* od leta 1925 naprej začela kazati težnja po opustitvi tradicionalnih oblik in približanju sočasnemu slovenskemu govorjenemu jeziku.

2 Nekatere jezikovne značilnosti Chráskovega *Svetega pisma* (1914)

Češki misijonar Antonin Chráska je za slovenske protestante prevedel celotno *Sveto pismo* iz grškega in hebrejskega izvornika (*Sveto pismo starega in novega zakona*). Ohranil je mnogo jezikovnih posebnosti, značilnih tudi za t. i. Stritarjevo

Novo zavezo (1882, prevedli Remec, Valjavec, Stritar), na katero je imel vpliv Fran Miklošič: raba kratkih glagolskih oblik za 3. osebo množine sedanjika, raba deležnikov in deležij na -č in -ši (le da je slednje precej zmanjšal), vezava glagola *imeti* z nedoločnikom za pomen prihodnosti, raba historičnega sedanjika za grški aorist, v skladu s hebrejskim in grškim izvirnikom piše tudi desni pridevniški prilastek ter veznik *in* na začetku povedi. Našteti značilnosti pa ne ohranja samo Chráska, temveč jih najdemo tudi v Lampe-Krekovih *Zgodbah Svetega pisma* (Ditmajer 2015). Slovenski slovníčarji druge polovice 19. stoletja (predvsem Janežič, Navratil, Miklošič in Škrabec) so v svojih delih opozarjali na oblike in besede iz slovenskih protestantskih besedil 16. stoletja, ki so bile včasih v rabi ali pa kot dokazilo za rabo določene oblike (Merše 2009: 119). Z Janežič-Sketovo izdajo slovnice (1900) se je v slovenskem slovstvu raba deležij na -ši zmanjšala. V poglavju *Zloženi časi in nakloni* je navedeno, da se včasih rabi sedanjik glagolov *hočem, hočeš (čem, češ), imam, imaš* itn. za opisovanje prihodnosti, kot primer pa sta navedena Trubar in Krelj: *Iz njih sadov imate nje spoznati (Trub.)* (Janežič 1900: 106). Navratil je take tvorbe uvrstil »[m]ed negativne posledice Trubarjevega in Dalmatinovega opiranja na Lutrov prevodni zgled« (Merše 2009: 119). Tudi pri Chráski najdemo tovrstne primere za izražanje glagolskega dejanja v prihodnosti: *Sin človekov ima priti (Mt 16,27)*; torej je še vedno dajal prednost tradicionalnim oblikam proti živim govorjenim, čeprav je v njegovih pismih z revizorji navedeno drugače (prim. Brkič 1999: 101–107). Rabljena je etimološka oblika glagola biti *bode, bodem*, čeprav je v slovnici navedeno, da se v govoru že rabi skrčena oblika *bom, boš, bo* (Janežič 1900: 106). V slovnici je tudi opozorjeno, da so kratke oblike glagola za 3. osebo množine arhaične (prav tam: 71), vendar jih Chráska ne opušča (*zapusté, slavé, časté*). Historični sedanjik je rabil, saj je ugotovil, da slovenski jezik omogoča rabo sedanjika za opisovanje preteklega glagolskega dejanja (Brkič 1999: 105), vendar je zmotno menil, da je to najboljša možna jezikovna rešitev, saj taka raba ni bila v navadi pri slovenskih svetopisemskih prevajalcih – to značilnost izpričujeta le Trubar in Stritar. V Janežič-Sketovi slovnici sta navedena dva časa, kjer lahko dogodek v prihodnosti izražamo s sedanjikom: sedanjik s prihodnjikovim pomenom (*Kdaj vstaneš od svojega spanja?; Volk se je zarekel, da ne kolje več jagnjet.*) in futurum exactum z dovršnimi glagoli (*Če perje mi populite, življenja mi ne vzamete.*) (Janežič 1900: 229–230). Zato ni nenavadno, da pri Chráski najdemo primere, kjer bi sicer pričakovali glagolsko obliko v prihodnjiku: *Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obremenjeni, in jaz vas upokojim (Mt 11,28)*. Treba je še povedati, da je Chráska na mnogih mestih slovnico popravil Stritarja, npr. menjavanje glagolskih časov v isti povedi. Na to slovnico zmoto je opozoril šele Breznik v svoji slovnici leta 1934.

3 Anton Breznik in jezikovne spremembe v t. i. mariborskem Svetem pismu (1925–1939)

Anton Breznik (1925: 125–126) je v *Domu in svetu* (38/3) objavil oceno *Svetega pisma Novega zakona (I. del: Evangeliji in Apostolska dela, 1925)*. Če je za predhodne prevode menil, da prevajalci niso dovolj dobro poznali svetopisemske grščine

(prim. Breznik 1917: 336), zdaj omenja slovarje, slovnice, prevode in komentarje ter študije svetopisemske grščine, ki so jih prevajalci rabili. Pozitivno je ocenil odpravo hebraizmov, splošnih grecizmov in neslovanskega trpnika ter nekaterih napačnih besednozveznih tvorb (*ljudski starešine – starešine ljudstva*). Negativno pa je ovrednotil nekatere besede, ki so preveč slovanjene (npr. *blagovest, velblod*).

V primerjavi s Chráskovo (v nadaljevanju CH) najdemo v mariborski *Bibliji* (v nadaljevanju MB, 1925) kar nekaj jezikovnih sprememb in izboljšav. Odpravljena je kalkirana zveza glagola *imeti* in nedoločnika za opisovanje dejanja v prihodnosti¹ ter nadomeščena z glagolskimi oblikami pogojnika, prihodnjika ali naklonsko zvezo *moram + nedoločnik* (1). Deležja in deležniki na *-ši* so skoraj v celoti odpravljeni, saj najdemo le redke primere njihove rabe, ki jim vedno sledi glagol v pretekliku, medtem ko ima Chráska glagol v sedanjiku (2). Že v Breznikovi slovnici (1916: 155) je opozorjeno, da se je treba ogibati teh oblik. Kritiziral je tudi rabo nedovršnega sedanjika na mestih, kjer bi morala biti oblika za prihodnjik, kot primer pa navaja Mt 5,16: *Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo² vaša dobra dela – [...] da bodo videli* (Breznik 1916: 147);³ sedanjik imajo tudi Stritar, Chráska in Lampe-Krekove *Zgodbe Svetega pisma*, prihodnjik pa vsi sodobni prevodi od 1925 naprej (3). Zelo opazna in zanimiva je zamenjava trpnih glagolskih oblik deležnika na *-n* z glagoli na *se* (4). V tem času so se pisci ogibali opisnega trpnika na *-n/-t*, saj je veljal za germanizem, pogostost trpnika s *se* pa se veča (Orožen 2003c: 52). Breznik (1916: 151) v svoji slovnici ne priporoča trpnika, strogo pa odsvetuje zgolj rabo trpne oblike iz povratnih glagolov. Škrabec se je opredelil proti tipu trpnika s predmetom v akuzativu, kasneje tudi Tomišek (1911) s kritiko Milčinskega (*Išče se Uršo Plut*) (Orožen 2003c: 51–52). MB (1925) redko rabi historični sedanjik, ki se je v slovenskih besedilih razplamtel v drugi polovici 19. stoletja v Stritarjevi *Novi zavezi* in pri slovenskih pripovednikih. Najpogosteje se rabi v glavnih stavkih ob časovnih prislovih *tedaj* (*Tedaj vstane in zapove vetrovom*), *tiste dni* (*Tiste dni pride Janez Krstnik*), *takrat* (*Takrat pride Jezus iz Galileje*) in ob medmetu *glej* (*Ko je pa Herod umrl, glej, se angel Gospodov v spanju prikaže*). Prevod Stare zaveze (I. del, 1939) izpričuje ob omenjenih prislovih in medmetu zgolj preteklo glagolsko obliko. Tako v CH kot v MB (1925) najdemo končnice *u*-sklanjatve v roditelju ednine, ki jih navaja tudi Breznikova slovnica (1916: 75–76): *varujte se kvasu* (CH, MB), *usmili se mojega sinu* (MB), *dotaknili robu njegove obleke* (MB).

(1) MB: [...] in jih izprašuje, kje **bi bil** Kristus **rojen**. (Mt 2,4) – [...] on je Elija, ki **mora priti**. (11,14); **Prišel bo** namreč Sin človekov (16,27)

¹ Od srede 19. stoletja naprej so zaradi purističnega slovanskega načela začele izginjati iz knjižnega jezika predvsem naslednje infinitivne možnosti: *imam + inf.*, namerni in historični infinitiv ter druge kontekstualne infinitivne zveze, značilne za osrednjeslovenski knjižni jezik ob koncu 18. in v začetku 19. stoletja (Orožen 2003a: 29).

² Vse odebelitve v besedilu so delo avtorice tega prispevka.

³ Tako rabo nedovršnega sedanjika je kritiziral že Stanislav Škrabec leta 1887 in ga označil kot germanizem (Orožen 2003b: 153).

- (2) CH: [...] in **prišedši** tja, **se nastani** v mestu (Mt 2,23) – MB: **Prišedši** tja **se je nastanil** v mestu (2,23)
- (3) CH: Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obremenjeni, in jaz vas **upokojim**. (Mt 11,28) – MB: Pridite k meni vsi, kateri se trudite in ste obteženi, in jaz vas **bon poživil**. (11,28)
- (4) CH: [...] a **ne bo** mu **dano** znamenje (12,39) – MB: [...] a **ne bo se** mu **dalo** drugo znamenje (12,29)

Breznik je v drugi izdaji svoje slovnice (1934) navajal občutno več primerov iz svetopisemskih besedil, sploh iz Stare zaveze. V poglavju o nedovršenem sedanjiku je v opombi navedel primer napačne rabe sedanjika za prihodnjik pri Trubarju in pravilno rabo pri Dalmatinu (primera sta iz Ps 19,14; Ps 51,17). V prvem primeru je napačna raba izpričana v CH: »[...] obvaruj služabnika svojega, da ne gospodujejo meni« (Ps 19,13), medtem ko drugi primer izpričuje prihodnjik: »Gospod, odpri moje ustne, in usta moja bodo oznanjevala hvalo tvojo« (Ps 51,15). Poleg Chráske je že leta 1915 izdal Jeglič knjigo psalmov z naslovom *Psalmi et cantica secundum ordinem in psalterio Romano*, vendar prevedeno iz latinščine.⁴ Breznik (1934: 135) je v poglavju o velelniku navedel, da se »stari velelnik [...] redko rabi v 3. osebi ednine (npr. Pridi k nam tvoje kraljestvo, očenaš); navadno ga nadomešča opisani velelnik z naj.« Taka raba je bila značilna za slovenske protestantske prevode 16. stoletja in Japlja, ne pa več za Küzmiča in Stritarja ter sledeče prevode. Iz Trubarja in Dalmatina je navedel tudi napačno/pravilno rabo glagolskega vida pri zanikanem velelniku (primer iz Ps 69,18). Naslednji primer se nanaša na velelnik dovršnih glagolov, ki ga Trubar in tudi Dalmatin pišeta namesto namenilnika (primer iz Mt 5,24). Tako rabo najdemo tudi pri prevodih 20. stoletja, nasprotno pa Japljev prevod izpričuje namenilnik. V poglavju o deležnikih je prvič navedel kratke oblike glagolov 3. osebe množine sedanjika in opozoril na njihovo starinskost, še posebej z opombo o rabi teh oblik v 16. stoletju.⁵ Oblike sta v svojih slovnica navajala tudi Janežič in Miklošič, raba pa se je takoj prenesla v Stritarjevo *Novo zavezo*, po njej pa še v Chraskov prevod in Lampe-Krekove *Zgodbe Svetega pisma*. Vsi sledeči prevodi rabo teh oblik občutno zmanjšajo, vendar je ne opustijo popolnoma.

4 Povojne izdaje slovenskih slovníc in *Svetih pisem*

V letih 1959–1961 je škofijski ordinariat v Mariboru izdal celotno *Sveto pismo* v štirih knjigah. V primerjavi s prvimi prevodi med letoma 1925 in 1939 je prišlo do nekaterih redkih sprememb, predvsem na prevajalski in ne toliko slovnični ravnini jezika. Besede, ki jih je prvi prevod dodajal zaradi lažjega branja in razumevanja, so sedaj izpuščene, nekatere besede in izrazi pa so na novo prevedeni (npr. *prešuštvo-vanja – nečistovanja, ničvrednež – tepec, brezbožnež – nespametnež, delajte pokoro – spreobrnite se*). Najvidnejša sprememba na oblikoslovni ravnini jezika je nadome-

⁴ V prevodu je še ohranjena kalkirana tožilniška predložna zveza *zaupati na koga* (*Kdor pa na Boga zaupa* (Ps 31,10); *mrziti + na* (*Pa tudi mržiš na one* (Ps 30,7)).

⁵ »[...] predo (stara oblika, zdaj: predejo)« (Breznik 1934: 142).

stitev trpnih oblik glagolov s *se* s trpnimi oblikami na *-n* (5). Slovnica štirih (1956: 223–225) prav tako ne priporoča take rabe. Toporišič (1967: 125) kasneje zapiše, da tak trpnik izražamo le tedaj, če je predmet, ki ga prizadeva dejanje, neživ ali v primerih, kadar predmet po vsej verjetnosti ne more biti (iz)vršilec dejanja. Predpretekli čas se še vedno uporablja, čeprav beremo v slovnici, da se ta oblika večinoma nadomesti s preteklikom (Bajec idr. 1956: 214).

(5) MB 1925: *Slišali ste, da se je reklo starim* (Mt 5,21) – MB 1961: *Slišali ste, da je bilo rečeno starim* (5,21).

Ekumenska izdaja *Svetega pisma Stare in Nove zaveze* (v nadaljevanju EKU, 1974) v primerjavi z MB 1961 ne prinaša mnogo novosti, ohranja celo redka deležja na *-ši* (npr. *prišedši* (Mt 2,23)), slovansko obarvano besedje, ki ga je Breznik kritiziral v svoji oceni MB 1925, npr. *velblod* (Mt 3,4), in redki predpreteklik (npr. Mt 1,22; 2,15). Opazen je spremenjen besedni red v nekaterih povedih in besednih zvezah (*angel Gospodov – Gospodov angel*). Že v MB je opazen pravilnejši besedni red v povedi v primerjavi s CH. Prvi se je temu problemu posvečal Breznik v svoji razpravi leta 1908, vendar ta ni imela vpliva na slovenske pisce. Poglavlje o besednem redu je vključeno tudi v njegovo slovnico, vendar o členitvi po aktualnosti, naslonskem nizu in o besednem redu v zloženi povedi podrobneje beremo šele v Toporišičevem *Slovenskem knjižnem jeziku 4* (1970) in v *Slovenski slovnici* (1976) (6). Na oblikoslovni ravnini so opazne nekatere izboljšave, npr. raba mestnika/orodnika (*jokati po otrocih – za otroki*); kratke oblike glagola so ponekod sicer zamenjane (*reko – govorijo*), vendar jih še najdemo predvsem v Stari zavezi: *reko, izpregovore, teko, bero, žgo*; trpne glagolske oblike na *-n* se že zamenjujejo z opisnimi, razen pred starozaveznim citatom (7). Nekatere arhaične besede so zamenjane (*propoveduje – pridiga; zagotovil – učil; iznova – zopet; od ondod – od tam*). Slovnica štirih (1964) je za historični sedanjik, ki je tukaj imenovan dramatični sedanjik, natančneje določila, za katerimi besedami se največkrat uporablja, primere pa je navedla iz slovenskih proznih in liričnih besedil: *kar, ko, že, tedaj, pa, vtem, brž, komaj* (Bajec idr. 1964: 240). To je ponekod značilno tudi za slovenske biblične prevode (8). Toporišič (1971: 166) je navedel, da se *u*-jevska končnica v roditeljskem ednine še rabi pri nekaterih besedah, v tožilniku ednine moškega spola pa ne več. EKU roditeljsko obliko samostalnika *sin* piše z *u*-jevsko končnico, npr. [...] *kadar vas bodo izobčevali in zasramovali in vaše ime kot zlo zavrgli zaradi Sinu človekovega* (Lk 6,22), sledeči prevodi pa več ne. Toporišičevo poglavje o glagolskem načinu, kjer se je še posebej posvetil trpniku, odreja, da je v primerih tipa *a jaz sem bil od ljudi izgnan* nepravilno rabiti predlog *po* (Toporišič 1972: 120). Še podrobneje je to pravilo opredelil v *Slovenski slovnici* (1976), kjer je odsvetoval mestniško rabo in priporočal zgolj roditeljsko. Ni pa omenjal primera, ko gre za pomen »posredovalnosti« (prim. Orožen 2003č: 81) in ga najdemo v vseh slovenskih prevodih *Svetega pisma* od 19. stoletja naprej⁶ (npr. *je pisano po preroku, je bilo rečeno po preroku*). Le redki so primeri tvorne glagolske

6 Pred 19. stoletjem je izpričana zveza *govoriti skozi preroka* (Trubar, Dalmatin, Japelj).

oblike (je *Gospod rekellnapovedal po preroku* (Mt 1,22)). Breznik (1934: 138) je v svoji slovnici navedel prav ta primer iz *Svetega pisma* in ga tudi razložil: »če nam rabi kot sredstvo oseba, stoji predlog po«. Slovnica štirih (1964: 254) je navedla primerne predloge *od, po, s, z, v, zaradi*, vendar rabe posebej ni razložila. Toporišič (1972: 159) je prav tako prepovedal rabo predpreteklika na mestih, kjer je izražena navadna preddobnost.

- (6) CH: *Tedaj pokliče Herod skrivaj modre* (Mt 2,7) – MB: *Tedaj je Herod modre skrivaj poklical* (Mt 2,7) – EKU: *Tedaj je Herod skrivaj poklical modre* (2,7)
 (7) MB: [...] *kje bi bil Kristus rojen* (2,4) – EKU: [...] *kje naj bi se Kristus rodil* (2,4)
 (8) EKU: *Simonovo taščo pa je tresla mrzlica in brž mu povedo o njej.* (Mr 1,30.)

Sledita *Sveto pismo nove zaveze: jubilejni prevod ob štiristoletnici Dalmatinove Biblije* (v nadaljevanju JUB, 1984) in *Sveto pismo Stare in Nove zaveze: slovenski standardni prevod iz izvirnih jezikov* (v nadaljevanju SSP, 1996). JUB nadomešča semitizme z bolj razumljivimi izrazi, npr. glagol *spoznati* je v *Svetem pismu* evfemizem za spolno življenje, kar danes ni več razumljivo: *Čprav se ji ni približal, je rodila sina* (Mt 1,25) (Rozman 1985: 93). V primerjavi z EKU in MB so opazne nekatere jezikovne spremembe: opuščanje veznika *in* na začetku povedi; če JUB na nekaterih mestih še ohranja historični sedanjik, je v SSP popolnoma zamenjan z oblikami preteklega opisnega deležnika na *-l*; JUB sledi tradiciji prejšnjega prevoda in zamenjuje trpne glagolske oblike z opisnimi (npr. *so govorili preroki; je dejal prerok; so Janeza vrgli v ječo*), SSP jih ponovno uvaja (*je bilo rečeno po prerokih; je bil izroččen*), *Jeruzalemska izdaja* (v nadaljevanju JB, 2010) pa vsebuje tradicijo obeh predhodnih prevodov in ni enotna v rabi. V JUB je odstranjen medmet *glej* (SSP ga ponovno uvaja na nekaterih mestih); predpreteklik se več ne uporablja in je zamenjan s preteklikom; ni več kratkih oblik glagolov; namesto starinskega prirednega veznika *zakaj* se uporabljata veznika *namreč* in *kajti*; isto velja za zamenjavo veznika *ako* z veznikom *če*. JB dosledno upošteva svetopisemski slog grškega besedila in se tako na več mestih ujema z EKU: ponovna raba medmeta *glej* ter glagolov rekanja pred citatom iz Stare zaveze, uvajanje veznika *in* na začetku povedi ali stavka, pojavlja se redki dovršni sedanjik namesto preteklika ali celo prihodnjika, kar je tradicija JUB, npr. [...] *je sklenil, da jo skrivaj odslovi* (Mt 1,19). SSP dosledno rabi prihodnji čas, večinoma tudi JB, medtem ko predhodna tradicija izpričuje dovršni sedanjik (9). Toporišičeva *Slovenska slovnica* (2004: 390–393) navaja rabo sedanjika za opisovanje preteklih dejanj iz slovenskih pripovedk za opisovanje živo gledanih dejanj in iz modernih pripovednih del za opisovanje toka zavesti; dovoljuje tudi rabo sedanjika za opisovanje dogajanja v prihodnosti, če ne gre za naklonsko dejanje.

- (9) EKU, JUB: jim **porečem** (7,23) — SSP, JB: jim **bom naznanil** (7,23).

5 Zaključek

Med Chráskovim in t. i. mariborskim prevodom *Svetega pisma* je opaznih veliko različnih jezikovnih rešitev, saj je Chráskov prevod še vedno pod velikim vplivom Stritarja, jezik mariborske *Biblije* pa je bližje sočasni govorjeni slovenščini. Z Brezni-

kom in njegovimi nasledniki se je v slovenskem prostoru pričelo novo obdobje slovenskega jezikoslovja, ki se je odmaknilo od tradicionalizma in se približalo takratnemu evropskemu prostoru. V njegovih slovnica (1916, 1934) še najdemo primere iz slovenskih svetopisemskih besedil, medtem ko jih sledeče slovnice več ne vsebujejo. Sveta pisma že vse od razcveta slovenskega pripovedništva nimajo velikega vpliva na oblikovanje slovenskega knjižnega jezika. Sodobni prevodi 20. stoletja večinoma sledijo normi, določeni v slovenskih slovnica, vendar se, še posebej v zadnjih dveh prevodih, ponovno kažejo posebnosti bibličnega sloga, ki jih naša zadnja, Toporišičeva slovnica ne upošteva.

Literatura

- BAJEC, Anton, KOLARIČ, Rudolf, RUPEL, Mirko, 1956: *Slovenska slovnica*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- BAJEC, Anton, KOLARIČ, Rudolf, RUPEL, Mirko, 1964: *Slovenska slovnica*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- BREZNIK, Anton, 1916: *Slovenska slovnica za srednje šole*. Celovec: Tiskarna Družbe sv. Mohorja.
- BREZNIK, Anton, 1917: Literarna tradicija v »Evangelijih in listih«. *Dom in svet* 30. 333–347.
- BREZNIK, Anton, 1925: Sveto pismo novega zakona. Prvi del: Evangeliji in Apostolska dela. *Dom in svet* 38/3. 125–126.
- BREZNIK, Anton, 1934: *Slovenska slovnica za srednje šole*. Celje: Družba sv. Mohorja.
- BRKIČ, Daniel, 1999: *Anton Chráska med Slovenci*. Koper: Vostri.
- DITMAJER, Nina, 2015 (v tisku): Protestantski in katoliški prevodi Svetega pisma v slovenski jezik kot primer jezikovne dialoščnosti. *Edinost in dialog*.
- JANEŽIČ, Anton, 1900: *Janežičeva slovenska slovnica za srednje šole*. Celovec: Družba sv. Mohorja.
- MERŠE, Majda, 2009: Upoštevanje glagolskega oblikoslovja 16. stoletja v jezikoslovnih delih 19. in prve polovice 20. stoletja. *Slovenski knjižni jezik 16. stoletja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 115–125.
- OROŽEN, Martina, 2003a: Razvojne tendence in realizacija futuralno-modalnih sistemov v knjižni slovenščini od 16. do 19. stoletja. *Razvoj slovenske jezikoslovne misli*. Maribor: Slavistično društvo. 18–29. (Zora 26)
- OROŽEN, Martina, 2003b: Stanislav Škrabec o normiranju časovnih oblik v slovenskem knjižnem jeziku. *Razvoj slovenske jezikoslovne misli*. Maribor: Slavistično društvo. 144–159. (Zora 26)
- OROŽEN, Martina, 2003c: Oblike z deležnikom na -n/-t in s se v besedilih 18. (in 19.) stoletja. *Razvoj slovenske jezikoslovne misli*. Maribor: Slavistično društvo. 38–56. (Zora 26)
- OROŽEN, Martina, 2003č: Razvoj predložnih zvez v slovenskem jeziku. *Razvoj slovenske jezikoslovne misli*. Maribor: Slavistično društvo. 71–85. (Zora 26)
- ROZMAN, France, 1985. Novo v jubilejnem prevodu Svetega pisma Nove zaveze. *Bogoslovni vestnik* 45/1. 79–93.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1967: Poizkus modernejše obravnave glagolskih kategorij. *Jezik in slovstvo* 12/4. 117–127.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1970: *Slovenski knjižni jezik 4*. Maribor: Obzorja.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1971: *Slovenski knjižni jezik 1*. Maribor: Obzorja.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1972: *Slovenski knjižni jezik 3*. Maribor: Obzorja.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1976: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.
- TOPORIŠIČ, Jože, 2004: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.

Viri

- JEGLIČ, Anton Bonaventura, 1915: *Psalmi et Cantica: secundum ordinem in psalterio romano*. Ljubljana: samozaložba.
- Sveto pismo. Nova zaveza in Psalmi: jeruzalemska izdaja*, 2010. Ljubljana: Družina.
- Sveto pismo nove zaveze*, 1961. Maribor: Lavantinski škofijski ordinariat.
- Sveto pismo nove zaveze: jubilejni prevod ob štiristoletnici Dalmatinove Biblije*, 1984. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.
- Sveto pismo novega zakona. Prvi del: Evangeliji in Apostolska dela*, 1925. Ljubljana: Katoliško tiskovno društvo.
- Sveto pismo Stare in Nove zaveze: slovenski standardni prevod*, 2008. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.
- Sveto pismo Stare in Nove zaveze: ekumenska izdaja*, 1974. Ljubljana, London: Britanska biblična družba.
- Sveto pismo stare zaveze. Prvi del: pet Mojzesovih knjig in Jozuetova knjiga*, 1939. Celje: Družba sv. Mohorja.
- Sveto pismo starega in novega zakona. Stari zakon po hebrejskem, Novi po grškem izvorniku*. Chraskov prevod, 1914. Ljubljana: Britanska in inozemska svetopisemska družba.